

משנה

1 משנתנו עוסקת בביאור החילוקים שבין פסח ראשון לשני,
2 והדינים השונים בשניהם. מבררת המשנה: מה הם החילוקים בין
3 פסח הראשון לפסח השני. מבארת המשנה שישנם שני חילוקים, א.
4 פסח הראשון אסור ב'בל יראה' ו'בל ימצא', כלומר, אסור שימצא
5 אז חמץ ברשות ישראל. ואילו העושה את השני, חמץ ומצה עמו
6 בפני – צריך לאכול מצה, ואף על פי כן אינו צריך להוציא החמץ
7 מביתו. ב. קרבן פסח הראשון מעון קריאת הלל בשעת אכילתו,
8 ואילו קרבן פסח השני אינו מעון הלל באכילתו.
9 המשנה מבארת מהם הדינים השונים בשניהם: זה וזה – בין קרבן
10 פסח הראשון ובין קרבן פסח השני, א. (מעון) [מעונין] קריאת הלל
11 בפעילות – בשעת הקרבתם. ב. ויבאלין דווקא צלי – כשהם צלויים
12 באש. ג. וצריך לאוכלם על – (עם) מצה ומרורים. ד. ויזחין –
13 ועבודתם דוחה את השבת.

גמרא

14 נאמר בתורה (במדבר ט יב) בפרשת פסח שני, 'איש איש כי יהיה
15 טמא לגוף או בדרך רחוקה, לכם או לדומיכם, ועשה פסח לה'.
16 בחדש השני בארבעה עשר יום בין הערבים יעשו אותו, על מצות
17 ומרורים יאכלהו. לא ישאירו ממנו עד בקר, ועצם לא ישברו בו,
18 ככל חקת הפסח יעשו אותו.
19 הגמרא מביאה ברייתא, הדורשות מפסוקים אלו את הדינים
20 ששינוי במשנה: תנו רבנן בברייתא, נאמר (במדבר ט יב) 'ככל חקת
21 הפסח יעשו אותו', ולמדנו מכך שפסח השני דינו כראשון. ויש
22 לדקדק מתיבת 'אותו', שרק במצוה שנגזרה בפרט, כלומר,
23 לא השוה הכתוב את הפסח השני לראשון, אלא רק לענין המצוות
24 הנהוגות בגופו של הקרבן, כגון סדר עבודתו, ושצריך לאכול
25 כשהוא צלוי, אבל לא השוה אותם לענין המצוות שאינן בגופו של
26 הקרבן, כגון מצות השבתת שאור. מברר התנא: מצוה שעל גופו,
27 כגון מצות אכילת מצה ומרור שחיבות לבוא עם הקרבן, אך אינן
28 מתקיימות בגופו של הקרבן ממש, מנין נדע שגם מצוה מעין זו
29 נוהגת בפסח שני. משיב התנא: תלמוד לומר – (מלמדנו הכתוב) (שם
30 ט יא) 'על מצות ומרורים יאכלהו', לרבות מצוה מעין זו.
31 שוב מברר התנא: אם כן יבול אני לומר שאפילו מצוה שלא על
32 גופו של קרבן הפסח כלל, כגון מצות השבתת שאור, נוהגת בפסח
33 שני. משיב התנא: תלמוד לומר (שם ט יב) 'ועצם לא ישברו בו'
34 וכלומר, אסור לשבור עצם מקרבן הפסח, ויש ללמוד מאיסור
35 שבירת העצם לשאר האיסורים הנלמדים, מה – כמו שאיסור
36 שבירת העצם מיוחד בכך שהוא מצוה שנגזרה של קרבן הפסח, אף
37 כל מה שלמדנו מפסח ראשון לשני זו רק מצוה שנגזרה (ואו שעל
38 גופו של הקרבן).
39 הברייתא מביאה דעה נוספת: איסי בן יהודה חולק על תנא קמא
40 ואומר, אין צורך למעט מצוות שאינן על גופו מאיסור שבירת
41 העצם, אלא כפי שהתבאר בתחילת הברייתא, שמהלשון 'יעשו
42 אותו' משמע שגם מצוה שנגזרה בפרט, כגון
43 הגמרא מבארת את הברייתא: אמר ר' – הובא לעיל בברייתא,
44 יבול הייתי לומר שאף מצוה שלא על גופו של קרבן נוהגת בפסח
45 שני. שואלת הגמרא: כיצד היה מקום לומר כן, הא אמרת – הרי
46 הברייתא כבר אמרה שמתבת 'אותו' משמע שדווקא במצוה
47 שנגזרה בפרט.
48 משיבה הגמרא: הרי קאמר – כך כוונת התנא לומר, השתא דאמרת
49 – עכשיו שאמרה הברייתא שגם מצוה שאינה בגופו ממש נוהגת
50 בפסח שני, כפי שלמדנו מהפסוק (שם ט יא) 'על מצות ומרורים
51 יאכלהו', אלמא – מוכח מכך שלשון הכתוב (שם ט יב) 'יעשו אותו'
52 שמשמעו דווקא מצוות שבגופו ממש, לאו דווקא הוא – אינו
53 בדווקא, אלא הוא כולל אף את המצוות שאינן בגופו, אם כן אימא
54 – נאמר דהנה ליה בפרט וכלל – שכתובים אלו נדרשים בדרך של
55 פרט וכלל ושהרי בתחילה נאמרו פרטים, ואחר כך נאמר כלל

58 'ככל חקת הפסח יעשו אותו', ובאופן זה נעשה הנאמר בכלל מוסף
59 על הנאמר בפרט, ובא לרבות אפילו כל מילי נמי – אפילו כל דבר,
60 ואפילו מצוות שאינן על גופו, כגון השבתת שאור. קא משמע לן –
61 משמענו התנא שאין לומר כן, שהרי נאמר לפני הכלל פרט נוסף
62 והוא 'ועצם לא ישברו בו', ואם נאמר שהכלל מרבה הכל, לא היה
63 הכתוב צריך לפרט את כל הפרטים הללו. אלא בהכרח יש לנו
64 לדרוש שהכלל מרבה על כל אחד מהפרטים רק בדומה לו ולא
65 יותר. וכיון שכל הפרטים הם מצוות שבגופו של הפסח, או מצוות
66 שעל גופו, אין לנו לרבות אלא בדומה להם.
67 שואלת הגמרא: איסי בן יהודה, שממעט מצוות שאינן על גופו
68 מהנאמר (שם) 'ככל חקת הפסח יעשו אותו' [משום שסבר שאותו]
69 הוא בדווקא, הא עצם מאי עבדי ליה – מה הוא לומד מן התיבות
70 (שם) 'ועצם לא ישברו בו', הרי לשיטתו תיבות אלו אינן נצרכות
71 למעט מצוות שאינן על גופו, משום שהן כבר נתמעטו מהנאמר
72 'אותו', וגם אינן נצרכות ללמד על איסור שבירת העצם בפסח
73 שני, שהרי איסור זה הוא מצוה שבגופו, ומתרבה ממילא מכלל
74 חוקת הפסח. משיבה הגמרא: מיבעי ליה – תיבות אלו נצרכות
75 לדעת איסי בן יהודה, לדרשה שאחר – [בין] 'עצם שיש בו מוח ואחר
76 – [ובין] 'עצם שיש בו מוח', בשניהם נוהג איסור שבירת העצם.
77 שואלת הגמרא: ורבנן – וחכמים שאומרים שמה שנאמר 'אותו'
78 אינו בדווקא, ואין למעט ממנו מצוות שאינן בגופו, הא 'יעשו
79 אותו' מאי עבדי ליה – מה הם ילמדו מן התיבות 'יעשו אותו'.
80 משיבה הגמרא: מיבעי ליה – לשיטת חכמים תיבות אלו נצרכות
81 לדרשה שאין שוהמין את הפסח השני על היחיד. כלומר, התורה
82 כתבה 'יעשו' בלשון רבים, כדי ללמדנו דבמה דאפשר לאהדורי
83 מהדרין – שצריך להשתדל כמה שאפשר לעשות פסח שני
84 ברבים, שאם יש רק טמא אחד בפסח ראשון, מטמאים אדם נוסף
85 בשרץ, כדי שידחה גם הוא לפסח שני. ואגב שכתבה התורה
86 'יעשו', כתבה גם 'אותו'.
87 הגמרא מביאה ברייתא נוספת, המפרטת את הריבויים והמעטות:
88 תנו רבנן בברייתא, נאמר לגבי פסח שני (שם) 'ככל חקת הפסח יעשו
89 אותו', ולכאורה יבול אני ללמוד מכך, שבשם שהפסח הראשון אסור
90 ב'בל יראה' ו'בל ימצא', כך השני אסור ב'בל יראה' ו'בל ימצא',
91 תלמוד לומר – (מלמדנו הכתוב) (שם ט יא) 'על מצות ומרורים יאכלהו',
92 וכן נאמר (שם ט יב) 'לא ישאירו ממנו עד בקר, ועצם לא ישברו בו',
93 ופרטים אלו נאמרו לפני הכלל. וכיון שהתורה כתבה כמה פרטים
94 לפני הכלל, אין ללמוד מן הכלל לרבות כל דבר, אלא יש ללמוד
95 שהכלל מוסב על כל הפרטים, ועל כל פרט הכלל מרבה דבר אחד
96 הדומה לפרט, והפרט ממעט דבר אחד הדומה לו. ואחד מהפרטים
97 ממעט 'בל יראה' ו'בל ימצא' כפי שיתבאר.
98 הברייתא מבארת, מה מרבה הכלל על כל אחד מהפרטים בדומה
99 לו, ומה כל אחד מהפרטים ממעט בדומה לו. מבררת הברייתא:
100 ואין לי לרבות על הפרט של 'על מצות ומרורים יאכלהו' ולמעט
101 ממנו, אלמא מצות עשה כמותו, מצות לא תעשה מנין לנו לרבות
102 מהכלל ולמעט מהפרט. משיבה הברייתא: תלמוד לומר 'לא
103 ישאירו ממנו עד בקר' וכלומר, אסור להשאיר מבשר קרבן הפסח,
104 אלא יש לאכול את כולו עד הבוקר, שהוא לאו הניתק לעשה, וכן
105 וממילא יש ללמוד מהכלל לרבות לאו הניתק לעשה כמותו, וכן
106 יש לנו למעט מפרט זה את איסורי 'בל יראה' ו'בל ימצא'
107 [שהוזכרו בתחילת הברייתא], שהם לאוים הניתקים לעשה.
108 מבררת הברייתא: ואין לי לרבות מהכלל ולמעט מהפרט אלמא
109 מצות לא תעשה שניתק לעשה, מצות לא תעשה גמור מנין. משיבה
110 הברייתא: תלמוד לומר (שם) 'ועצם לא ישברו בו', שזוה לא תעשה
111 גמור, וממנו נלמד לרבות ולמעט מצות לא תעשה גמור.
112 מסיקה הברייתא: מה – כמו שהפרט מפורש בפסוק, ויש בו מצות
113 עשה, ולא תעשה שניתק לעשה, ולא תעשה גמור, אף כל המצוות
114 שריבנו הן מצות עשה, ולא תעשה שניתק לעשה, ולא תעשה גמור.
115 נתבאר בברייתא שעל כל פרט מרבים את הדבר הדומה לו,
116 וממעטים ממנו את הדבר שאינו דומה לו. עתה תבאר הגמרא אלו

המשך ביאור למס' פסחים ליום שני עמ' א

1 דינים נתרבו ואלו דינים נתמעטו. מבררת הגמרא: בְּכָל־לֵיָּה דְּמִצְוֹת
2 וּמְרֻרִים מָאִי קָא מְרַבֵּי – מה מרבה הכלל על מה שנאמר 'על
3 מִצְוֹת וּמְרֻרִים יֵאכְלֵהוּ', שהוא מצות עשה. משיבה הגמרא: הוא
4 מרבה מצות עשה כמותו, והוא שהפסח יהיה 'צִלִּי אֵשׁ' (שמות יב ט).
5 מבררת הגמרא: בְּפָרְטִיה מָאִי מְמַעִיט לֵיה – מה ממעט פרט זה של
6 'מצות ומרורים'. משיבה הגמרא: הוא ממעט מצות עשה של
7 'הַשְׁבֵּתָת שְׁאֹר'.
8 שואלת הגמרא: אֵיפֹדְ אָנָּה – אהפוך אני, כלומר, אולי נדרוש
9 להיפך, נרבה 'השבחת שאור', ונמעט 'צלי אש'. משיבה הגמרא:
10 מְצֻה דְּגוּפִיה עֲדִיף – עדיף לרבות צלי אש, שהיא מצוה שבגוף
11 הפסח.
12 הגמרא ממשיכה לבאר את הברייתא. מבררת הגמרא: בְּכָל־לֵיָּה –
13 בכלל המתייחס לפרט דְּלֹא יִשְׁאִירוּ מִמֶּנּוּ עַד בֶּקֶר', שהוא לאו
14 הניתק לעשה, מָאִי קָא מְרַבֵּה לֵיה – מה הוא מרבה עליו. משיבה
15 הגמרא: הוא מרבה את הלאו 'לֹא תוֹצִיא מִמֶּנּוּ' (שמות יב מז), שאסור
16 להוציא מבשר הפסח מהבית שהוא נאכל בו, שאף לאו זה ניתק
17 לעשה. (דְּדָמִי לֵיה – שלא זו דומה לפרט, משום דְּהָאִי מִיפְסֵל –

18 שזה 'לא ישאירו' נפסל בְּנוֹתֵר, וְהָאִי – וזה 'לא תוציא' מִיפְסֵל
19 בְּיוֹצֵא חוץ לבית).
20 מבררת הגמרא: בְּפָרְטִיה מָאִי קָא מְמַעִיט לֵיה – מה ממעט פרט זה
21 של 'לא יִשְׁאִירוּ מִמֶּנּוּ עַד בֶּקֶר'. משיבה הגמרא: הוא ממעט את
22 הלאוים 'לֹא יִרְאֶה' וְלֹא יִמָּצֵא' (שמות יג ז, יב יט), שאף לאוים אלו
23 ניתקים לעשה. (דְּדָמִי לֵיה – שלאוים אלו דומים לפרט, דְּהָאִי –
24 שזה 'לא תותירו' אֵינוּ לֹקֶה משום דְּהָוָה – שהוא לֹא שְׁנִיתֵק
25 לַעֲשֶׂה, וְהָאִי – וזה 'לא יראה' אֵינוּ לֹקֶה דְּהָוָה לֵיה לֹא שְׁנִיתֵק
26 לַעֲשֶׂה).
27 שואלת הגמרא: אֵיפֹדְ אָנָּה – אולי נדרוש להיפך, נרבה 'לא יראה'
28 ו'לא ימצא', ונמעט 'לא תוציא ממנו'. משיבה הגמרא: מְצֻה
29 דְּגוּפִיה עֲדִיף – עדיף לרבות את המצוה שלא להוציא מבשר
30 הפסח, שהיא מצוה שבגוף הפסח.
31 הגמרא ממשיכה לבאר את הברייתא. מבררת הגמרא: בְּכָל־לֵיָּה –
32 בכלל המתייחס לפרט דְּעֵצִים לֹא יִשְׁכְּרוּ בּוֹ', שהוא לאו גמור
33 שאינו ניתק לעשה,

פסחים דף צה עמוד ב תלמוד בבלי המבואר "שפה ברורה – עוז והדר" (ליום שני) קעז

מי נאמר, ודאי שפדעת רבי יהודה והמובאת לעיל. ואם כן קשה
על מה שנאמר בסוף הברייתא שפסח שני טעון לינה, וכי לרבי
יהודה פסח שני טעון לינה, והא (והרי) תניא בברייתא אחרת, רבי
יהודה אומר, מניין לפסח שני שאין טעון לינה, משום שנאמר (דברים
טו א) 'פניתי בפקדון והלכתי לאחליץ' וכלומר, לאחר שתלון בלילה
הראשון בירושלים, תפנה ותלך לאחליץ, וזהו המקור לחיוב
לינה, וכתב – ונאמר מיד לאחר מכן (שם טו ח) 'ששת ימים תאכל
מצות', ויש ללמוד מסמיכות הפסוקים, שדווקא פסח הנאכל
לששה – שאוכלים בו מצות במשך ששה ימים וכלומר, אסור
לאכול חמץ, דהיינו פסח ראשון, טעון לינה בירושלים לילה אחד,
אבל פסח שאין נאכל לששה – שלא אוכלים בו מצות ששה ימים,
דהיינו פסח שני, אין טעון לינה. ואם כן מבואר בברייתא זו שלדעת
רבי יהודה פסח שני אינו טעון לינה, ולא כמבואר בדעתו בברייתא
הקודמת, שפסח שני טעון לינה.
משיבה הגמרא: תרי תנאי ואלבא דרבי יהודה – שתי הברייתות
נשנו על ידי שני תנאים, שנחלקו בדעת רבי יהודה, האם פסח שני
טעון לינה.

משנה

נאמר בתורה (במדבר טו) לגבי פסח שני 'איש איש כי יהיה טמא
לפסח וגו' ועשה פסח לה', והגמרא (לעיל טו) דורשת מכך, שדווקא
'איש' שהיה טמא נדחה לפסח שני ולא ציבור, ולכן אם רוב
הציבור היו טמאים בפסח ראשון, עושים אותו בטומאה, ואינם
נדחים לפסח שני.
עוד דורשת הגמרא (לעיל טו) מכך שהזכירה התורה בפסוק זה
טומאת מת, שדווקא אם נטמאו רוב הציבור במת עושים בטומאה,
אבל אם הם נטמאו בטומאה אחרת כגון זיבה, נדחים לפסח שני.
המשנה מבארת דין הטמאים בטומאה שאינה טומאת מת, בפסח
הבא בטומאה: הפסח שפא בטומאה, שהיו רוב הציבור טמאי
מתים, והקריבו את הפסח בטומאה, לא יאכלו ממנו שאר טמאים,
דהיינו זבין וזבות נדות ויולדות, ואם אכלו ממנו אותם טמאים,
פשוטין מכות של אכילת קדשים בטומאה. אך אם נכנסו לעזרה
בטומאתם, חייבים כרת על ביאת מקדש בטומאה, ורבי אליעזר
חולק על תנא קמא, ופוסק אף מכרת שעל ביאת מקדש.

גמרא

הגמרא מביאה ברייתא, בה מתבאר מקור דברי המשנה: תנו רבנן
בברייתא, זבין וזבות נדות ויולדות שאכלו בפסח ו-מקרבן פסחון
שפא בטומאה, יכול היית לומר שהיו חייבין כרת כדין האוכלים
קדשים בטומאה, תלמוד לומר – מלמדנו הכתוב בענין אכילת
קדשים בטומאה (ויקרא יב-ט) 'כל טהור יאכל בשר, והנפש אשר
תאכל בשר מזהב השלמים אשר לה, וטמאתו עליו, ונכרתה' וגו',
ויש ללמוד מסמיכות הדברים ושנאמר דין אכילה לטהורים,
ובסמוך לו נאמר כרת לטמאים האוכלים, שדווקא זבח הנאכל
ו-שדינו להיאכל לטהורים, חייבים עליו כרת משום טמא שאכל
קודש, ושאינו נאכל לטהורין – אבל זבח שאין דינו להיאכל דווקא
לטהורים, כגון פסח הבא בטומאה שציבור טמאי מתים אוכלים
ממנו, אין שאר טמאין האוכלים ממנו חייבין עליו משום טמא
שאכל קודש.
מוסיפה הברייתא: רבי אליעזר אומר, יכול להיות שאם דחקו זבין
ונכנסו לעזרה בפסח הקא בטומאה, יכול היית לומר שהיו חייבין
כרת, כדין הבאים אל המקדש בטומאה, תלמוד לומר – מלמדנו
הכתוב (במדבר יב) 'ישלחו מן המחנה כל צרוע וכל זב וכל טמא
לנפש', ובכתוב זה הוקשו טמאי מת לשאר טמאים, ללמד שבזמן
שטמאי מתים משתלחין – דינם להישלח מהמחנה, גם זבין ומצורעין
משתלחין, אבל בזמן שאין טמאי מתים משתלחין – אין דינם
להישלח מהמחנה, כגון בפסח הבא בטומאה, אין זבין ומצורעין
משתלחין, והיינו שאם נכנסו אינם חייבים כרת.

מאי קא מרבה – מזה הוא מרבה. משיבה הגמרא: הוא מרבה את
הלאו (שמות יב ט) 'אל תאכלו ממנו נא' – כשאנו צלוי כל צרכו,
שלאו זה נוהג בפסח שני.

מבררת הגמרא: בפסחיה מאי קא מבעט – מזה הפרט של 'ועצם
לא ישקרו בו' בא למעט. משיבה הגמרא: הוא מבעט את הלאו (שם
לד כה) 'לא תשקט על חמץ דם זבחי', והיינו שמותר לשחוט פסח שני
כשיש ברשותו חמץ.

שואלת הגמרא: איפוד אנה – אולי נדרוש להיפך, נרבה את
האיסור לשחוט את הפסח על החמץ, ונמנע את האיסור לאכול
ממנו נא. משיבה הגמרא: מצוה דגופיה עדיף – עדיף לרבות את
האיסור לאכול ממנו נא, משום שהוא מצוה שבגוף הפסח.

שנינו במשנה: הראשון טעון חלל באכילתו, וכו' והשני אינו טעון.
מבררת הגמרא: מנא הני מילי – מהדין למדנו דברים אלו. משיבה
הגמרא: אמר רבי יוחנן משום ר' בשם רבי שמעון בן יהוידק, אמר
קרא – נאמר בפסוק (ישעיה ל כט) 'השיר והנה לכם כליל התקדש חג'
– השיר שתשירו ביום שתגאלו מן הגלות, יהיה אותו שיר שאתם
נוהגים לשיר בלילה שמתקדש חג ודהיינו חלל, ואין ליל חג
ששייך בו חיוב שירה, מלבד כליל פסח כשאוכלים את קרבן
הפסח. ויש ללמוד מהלשון 'כליל התקדש חג', שדווקא לילה
התקדש חג – ליל פסח ראשון שהוא יום טוב ומקודש באיסור
עשיית מלאכה, טעון חלל באכילתו, אבל לילה שאין מקודש חג
– ליל פסח שני שאינו יום טוב, אין טעון חלל באכילתו.

שנינו במשנה: זה וזה טעונין חלל בעשייתו ו-בשעת שחיתתו כו'.
מבררת הגמרא: מאי טעמא – מה הטעם שגם הפסח השני טעון
הלל בעשייתו. מבארת הגמרא: איבעית אימא – אם תרצה תאמר,
שהטעם הוא משום שהכתוב (שם) 'כליל התקדש חג' שממעט פסח
שני, לילה קא מבעט – ממעט רק את ליל פסח שני, שהוא זמן
אכילת הפסח, אבל את זמן שחיתתו שהוא ביום שלפניו, לא קא
מבעט – פסוק זה אינו ממעט, וממילא פסח שני לענין זה דינו
כפסח ראשון, שטעון הלל בשעת שחיתתו.

מביאה הגמרא ביאור נוסף: ואיבעית אימא – ואם תרצה תאמר,
שפסח שני טעון הלל בעשייתו מהטעם ששנינו בברייתא, אפשר –
וכי יעלה על הדעת, שישאל שחמץ את פסחיתו, ונחמין את
לולביה, ואין אומרים חלל, הרי פשוט שבעת עשיית דבר מצוה
צריך לומר חלל.

שנינו במשנה: ונאכלין צלי וכו' ודוחין את השבת.
מדייקת הגמרא מדברי המשנה: דווקא שבת אין – אכן נדחית מפני
פסח שני, אבל טומאה לא נדחית מפניו וכלומר, אדם השרוי
בטומאה אינו רשאי לעשות פסח שני. ואם כן מתניתין דלא פרבי
יהודה ו-המשנה אינה סוברת כדעת רבי יהודה, דתניא בברייתא,
פסח שני דוחה את השבת, ואין דוחה את הטומאה ואלו דברי תנא
קמא. רבי יהודה חולק ואומר, אף דוחה את הטומאה. ונמצא
שמשנתנו שמשמע ממנה שפסח שני אינו דוחה טומאה, סוברת
כדעת תנא קמא, וחולקת על רבי יהודה.

הגמרא מבארת את מחלוקתם. מבררת הגמרא: מאי טעמא ו-מדו
הטעם דתנא קמא, שפסח שני אינו דוחה את הטומאה. מבארת
הגמרא: סברתו היא כר, מפני טומאה דחיתו – התורה דחתה אדם
זה לפסח שני רק משום שהיה טמא בראשון, וכי יחזור ועשה את
השני בטומאה, ולכן עדיף לדבריו שידחה לגמרי. ורבי יהודה סבר,
התורה דחתה אותו לפסח שני, משום שהורה עליו – חיפשה עבורו
אפשרות לעשותו בטהרה, אבל אם לא זכה להיות טהור בשני,
יעשה בטומאה.

הגמרא מביאה ברייתא נוספת בענין זה: תנו רבנן בברייתא, פסח
ראשון דוחה את השבת, וגם פסח שני דוחה את השבת. פסח ראשון
דוחה את הטומאה, וגם פסח שני דוחה את הטומאה. פסח ראשון
טעון לינה – צריך בלילה הראשון ללון בירושלים, וגם פסח שני
טעון לינה, כדין כל קרבן שאדם מקריב.

הגמרא מקשה שישנה סתירה בדברי רבי יהודה. מבררת הגמרא:
מה שנאמר בברייתא שפסח שני דוחה את הטומאה, כמאן – כדעת

1 הגמרא דנה מה הדין כשנכנסו טמאי מתים למקום שלא הותר
 2 להם: **בְּעֵי** [-נסתפק] **רַב יוֹסֵף**, דְּחָקוּ עֲצָמָם טְמְאֵי מְתִים וְנִכְנְסוּ
 3 לְהִיכָל בְּפֶסַח הַבָּא בְּטוּמְאָה, וְהִיכֵל הוּא מְקוֹם שֶׁאֵין בּוֹ צוּרֶךְ
 4 לַפֶּסַח, וְלֹא הוֹתֵרוּ לַהֲכַנֵּס לָשֵׁם, מֵהוּ הַדִּין, הֲאֵם הֵם חַיִּיבִים כֵּרֶת
 5 עַל בִּיאַת מִקְדָּשׁ בְּטוּמְאָה, אוֹ שְׁמָא פְטוּרִים מִכֵּרֶת. וְצַדִּי הַסֵּפֶק
 6 הֵם, הֲאֵם נֹאמַר מִדְּאִישְׁתֵּרִי טוּמְאָתָא עֲזָרָה – מִתּוֹךְ שֶׁהוֹתֵר לָהֶם
 7 לַהֲכַנֵּס בְּטוּמְאָה לַעֲזָרָה, אִישְׁתֵּרִי נִמְי טוּמְאָתָא הִיכָל – הוֹתֵר לָהֶם
 8 גַּם לַהֲכַנֵּס בְּטוּמְאָה לַהֲיֵכֵל, וְהֵינּוּ שְׁאִינֵם חַיִּיבִים עַל כֵּךְ כֵּרֶת. אוֹ
 9 דִּילְמָא – אוֹ שְׁמָא נֹאמַר שֶׁאֵין קֶשֶׁר בֵּין הַדְּבָרִים, וּמֵאִי דְּאִישְׁתֵּרִי
 10 אִישְׁתֵּרִי – מֵה שֶׁהוֹתֵר לָהֶם [לַהֲכַנֵּס בְּטוּמְאָה לַעֲזָרָה] הוֹתֵר, וּמֵאִי
 11 דִּלְאֵי אִישְׁתֵּרִי לֹא אִישְׁתֵּרִי – אֲבָל מֵה שֶׁלֹּא הוֹתֵר לָהֶם [לַהֲכַנֵּס
 12 בְּטוּמְאָה לַהֲיֵכֵל] לֹא הוֹתֵר, וְחַיִּיבִים עַל כֵּךְ כֵּרֶת.
 13 הַגְּמָרָא פּוֹשְׁטָת אֶת הַסֵּפֶק: **אָמַר רַבָּא**, בִּאופֵּן זֶה הֵם חַיִּיבִים כֵּרֶת,
 14 מִשּׁוּם שֶׁאָמַר קְרָא – נֹאמַר בַּפְּסוּק (שם) **'וַיִּשְׁלְחוּ מִן הַמִּחֲנֶה'**, וְתִיבַת
 15 **'מִן'** מִשְׁמַעַה מִקְצֵת, וַיֵּשׁ לַלְמוּד מִכֵּךְ שֶׁאֲפִילוֹ בִּאופֵּן שֶׁאֵין טְמְאֵי
 16 הַמֵּתִים מִשְׁתַּלְּחִים מִכָּל מִחֲנֶה הַשְּׂכִינָה, כִּגּוֹן בַּפֶּסַח הַבָּא בְּטוּמְאָה,

17 שֶׁאֵין טְמְאֵי מֵתִים מוֹתֵרִים לָבוֹא בַּעֲזָרָה, בְּכָל זֹאת יֵשׁ לִשְׁלַחַם
 18 מִמִּקְצֵת הַמִּחֲנֶה – מִן הַהִיכָל.
 19 הַגְּמָרָא מְבִיאָה נֹסַח אַחֵר בְּדִבְרֵי רַבָּא, וּלְפִיו הוּא פָּשַׁט לַהֲקֵל:
 20 **אִיבָא דְּאָמְרִי** – יֵשׁ אוֹמְרִים שֶׁכֵּךְ אָמַר רַבָּא, בִּאופֵּן זֶה אֵינֶם חַיִּיבִים
 21 כֵּרֶת עַל הַכְּנִיסָה לַהֲיֵכֵל, מִשּׁוּם שֶׁאָמַר קְרָא – נֹאמַר בַּפְּסוּק (שם)
 22 **'וַיִּשְׁלְחוּ מִן הַמִּחֲנֶה'**, וְאַחֵר כֵּךְ נֹאמַר (שם ה ג) **'אֶל מַחֲוִין לַמִּחֲנֶה**
 23 **הַשְּׁלָחוֹם'**, וַיֵּשׁ לְדֵרוֹשׁ מִסְּמִיכוֹת זֶה, דְּכָל הֵיבָא דְּקָרִינָן בֵּיהּ – שֶׁכָּל
 24 אוֹפֵן שֶׁאֵנּוּ קוֹרְאִים בּוֹ [כְּלוּמַר, כָּל אוֹפֵן שֶׁאֵנּוּ לוֹמְדִים שְׁצָרִיךְ
 25 לְקִיִּים בּוֹ] **'אֶל מַחֲוִין לַמִּחֲנֶה הַשְּׁלָחוֹם'**, שְׁצָרִיךְ לִשְׁלַחַם מִכָּל
 26 הַמִּחֲנֶה, כּוֹלֵל הָעֲזָרָה, קָרִינָן בֵּיהּ – אֵנּוּ קוֹרְאִים בּוֹ גַּם אֶת הַדִּין
 27 **'וַיִּשְׁלְחוּ מִן הַמִּחֲנֶה'**, שְׁצָרִיךְ לִשְׁלַחַם מִהִיכָל, אֲבָל בַּפֶּסַח הַבָּא
 28 בְּטוּמְאָה שֶׁאֵין לִשְׁלַחַם מִהָעֲזָרָה, לֹא צָרִיךְ לִשְׁלַחַם מִהִיכָל.
 29 הַגְּמָרָא דְּנָה בַּסֵּפֶק דּוּמָה, מֵה הַדִּין כְּשֶׁאֲכָלוּ טְמְאֵי מֵתִים חֻלְקִים
 30 מִהַקְּרָבָן שֶׁלֹּא הוֹתֵרוּ בָּהֶם: **בְּעֵי** [-נסתפק] **רַב יוֹסֵף**, דְּחָקוּ טְמְאֵי
 31 מְתִים וְאָכְלוּ אִימּוּרֵי פֶסַח הַבָּא בְּטוּמְאָה,